

Beste lezer,

Telen met toekomst werkt aan winst. In deze eerste nieuwsbrief 'Toekomst-

Vizier' leest u wat dit 'werken aan winst' in de praktijk betekent voor de verschillende belanghebbenden en partijen die actief zijn in gewasbescherming. Winst is voor iedere partij anders. Voor een waterschap is dat bijvoorbeeld minder problemen met normoverschrijdingen in het oppervlaktewater, voor een producent behoud van zijn middel op de langere termijn, voor een handelaar klantenbinding en continuïteit. Een agrarisch ondernemer behaalt winst als hij op kosten kan besparen of een betere productkwaliteit of een hogere opbrengst realiseert. Winst is ook het behoud van een breed middelenpakket. Wat winst is en hoe die verzilverd kan worden is voor iedereen dus verschillend, afhankelijk van de situatie en de perspectieven. Telen met toekomst zoekt steeds met haar partners uit de gewasbeschermingspraktijk naar de beste combinatie van winst voor het milieu en winst voor de bedrijven en organisaties. Deze nieuwsbrief laat zien dat het soms nog zoeken is, maar ook dat er win-win situaties te vinden zijn. Dit brengen we dan ook graag onder uw aandacht!

Frank Wijnands
Projectleider Telen met toekomst

‘Op lange termijn kan de agrarische sector alleen in Nederland blijven bestaan als er aandacht is voor duurzaamheid’

Bayer CropScience investeert in duurzame gewasbescherming

Op het nieuwe visitekaartje van Jolanda Wijsmuller staat sinds kort als functie ICM/Chain manager in plaats van productmanager. Haar functiewijziging onderstreept dat Bayer CropScience meer wil investeren in duurzame gewasbescherming. Samen met collega Joniek te Giffel vertelt zij waarom.

ICM staat voor Integrated Crop Management ofwel geïntegreerde gewasbescherming. Bayer CropScience gaat zich komende jaren nadrukkelijker bezighouden met de ontwikkeling van biologische middelen, de zogeheten microbials en met kennisontwikkeling over nuttige insecten in relatie tot chemie. 'We willen meer aandacht voor het geïntegreerde concept en werken aan een systeem waarbij chemie de biologie ondersteunt', vertelt Wijsmuller. Volgens haar is dit een duidelijke strategische keuze van het management omdat geïntegreerde gewasbescherming steeds belangrijker wordt. Chain staat voor keten, ofwel het onderhouden van contacten met de hele keten die zich bezig houdt met de productie van voedsel maar ook sierteeltgewassen. Een taak waar collega Joniek te Giffel zich al enkele jaren op richt voornamelijk vanwege de residunormen in de fruit- en groenteteelt. 'Deze residueisen zijn een maatschappelijk gegeven. We moeten daarom zo breed mogelijk samenwerken aan de ontwikkeling van teeltsystemen die leiden tot zo min mogelijk residu, geringe belasting van het milieu en maximaal aandacht voor geïntegreerde bestrijding.'

Wat zijn jullie doelstellingen?
Wijsmuller: 'Concrete doelstellingen zijn er nog niet. De eerste aanzet is dat het management een duidelijke strategische keuze heeft gemaakt om te investeren in ICM. Het leidt tot een uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen. Naast mijn functie zoeken we iemand voor onderzoek naar 'microbials' en teelttechnische ondersteuning in de glastuinbouw. We gaan in projectgroepen nog brainstormen waar we naar toe willen. In onze technische lezingen van deze winter vragen we in elk geval meer aandacht voor geïntegreerde gewasbescherming. Ook willen we bijvoorbeeld bij de introductie van nieuwe gewasbeschermingsmiddelen het aantal milieubelastingpunten en de effecten op nuttige insecten meenemen in de advisering.'

Jolanda Wijsmuller en Joniek te Giffel

Klinkt goed, maar als gewasbeschermingsfabrikant heeft Bayer CropScience toch eigenlijk maar één belang en dat is het verkopen van zo veel mogelijk middel?
Te Giffel: 'Natuurlijk willen we net als elk bedrijf winst maken, maar we hebben wel een sociale verplichting om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Als je dat niet doet, wordt je op de lange termijn hierop afgerekend.'
Te Giffel geeft toe dat het proces naar meer aandacht voor geïntegreerde gewasbescherming en ketenprojecten niet altijd gemakkelijk verloopt. Niet alle collega's zijn volledig overtuigd van het belang. Toch ziet ze een duidelijke omslag. 'Toen ik zelf vier

jaar terug aan de slag ging als ICM/Food Chain Manager, was ik de enige die zich met dit onderwerp bezighield en was ik vaak een roepende in de woestijn. Inmiddels lopen wereldwijd in verschillende sectoren projecten en gaan steeds meer collega's de voordelen hiervan inzien.'

Als voorbeeld noemt ze een project in de fruitteelt. Hier wordt onderzocht of een appeloogst vrij van residu van insecticiden, praktisch haalbaar is. Er worden verschillende gewasbeschermingstrategieën vergeleken waaronder de toepassing van een nieuw, nog niet toegelaten insectenmiddel van Bayer binnen een geïntegreerd systeem. 'We proberen

op deze manier de voordelen van ons product extra te benutten waarbij er tegelijkertijd voor de eindgebruiker duidelijk winst zit op het terrein van lagere residugehaltes op het eindproduct.'

Wijsmuller noemt als ander voorbeeld de betrokkenheid bij het gezamenlijke project 'Emissie glastuinbouw' van vier waterschappen, WUR Glastuinbouw en Bayer. Hierin wordt gewerkt aan een betere waterkwaliteit in glastuinbouwgebieden. 'Dit project raakt ons direct, omdat de normen voor diverse middelen in het oppervlaktewater worden overschreden. Als hier geen oplossing voor komt, raken wij, maar ook de sector, middelen kwijt. We kijken daarom via welke routes middelen uit de glastuinbouw in het oppervlaktewater komen en we attenderen telers op de gevolgen.'

De winst voor Bayer CropScience zit in dit geval dus in het behoud van middelen?

Wijsmuller bevestigt dit maar kijkt breder. 'Nederland is een dichtbevolkt land. De druk wat betreft schoon water en dergelijke neemt toe. Op lange termijn kan de agrarische sector daarom alleen in Nederland blijven bestaan als er aandacht is voor duurzaamheid. Als telers het goed doen, kunnen wij ook blijven voortbestaan; we hebben dus niets aan kortetermijnpolitiek.' 'Ik vind het ook positief dat de Nederlandse groente en fruitteelt een marktpositie voor de lange termijn creëert omdat we laten zien dat onze producten weinig residu bevatten', vertelt Te Giffel. Ook bij de ontwikkeling van nieuwe middelen is een langetermijnstrategie van belang. 'De ontwikkeling van molecuul tot de toelating van een middel kost vele jaren. Je moet daarom vooruit denken en zorgen dat het middel past in het systeem. Anders ben je achteraf voor niets bezig geweest.'

Tot slot willen de beide medewerkers van Bayer CropScience kwijt dat Bayer ook op andere vlakken van de bedrijfsvoering aandacht besteedt aan duurzaamheid en milieu. Zo is er een internationaal en nationaal klimaatteam dat kijkt of de CO₂-emissie kan worden teruggebracht door een vermindering van het energieverbruik op de productielocaties. Een ander voorbeeld is de sponsoring van de aanleg van een klimaatbos. 'Juist als chemieconcern realiseren wij ons namelijk dat we een speler in de maatschappij zijn en weten we hoe belangrijk aandacht voor het milieu is.'

Samen werken aan schoner water in de toekomst

Iedereen heeft baat bij schoon water. Maar schoon water is niet vanzelfsprekend. 'Als we nu niet onze zoetwaterbronnen beschermen, hebben we in de toekomst een probleem', stelt Arjen Frentz, voorzitter van de stuurgroep Schone bronnen.

Wat is schoon water en hoe wordt gewerkt aan schoon water?

Over wat schoon water precies is, bestaan verschillende meningen. Voor een drinkwaterbedrijf is schoon iets anders dan voor akkerbouwers die water gebruiken voor beregening van hun teelt. Om geen onduidelikheden te laten bestaan, staat in de Kader Richtlijn Water (KRW) beschre-

ven waaraan per 2015 de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Nederland moet voldoen. Daaraan gekoppeld is het Besluit Kwaliteits-eisen Monitoring Water (BKMW). Daarin zijn de normen opgenomen van de verschillende stoffen die in grond- of oppervlaktewater mogen

voorkomen. Deze normen zijn van belang om de doelen van de KRW te halen.

Schone bronnen

Verschillende partijen in binnen- en buitenland werken samen aan schoner water. In het project

'Schone bronnen, nu en in de toekomst' werken drinkwaterbedrijven, gewasbeschermingsmiddelen-industrie, waterschappen, de land- en tuinbouwsector en de ministeries van LNV en Vrom samen. Het project vloeit voort uit het Convenant Duurzame Gewasbescherming en het draagt bij aan het reduceren van drinkwaterknelpunten en het verbeteren van de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. 'Schone bronnen' speelt bovendien een rol bij realisatie van de KRW-doelen.

Emissieroutes centraal

In 2008 en 2009 staan voor het eerst emissieroutes in plaats van stoffen centraal bij het verbeteren van de waterkwaliteit. Frentz: 'Het kijken naar één stof is heel nuttig, maar door de focus op de route te leggen, kunnen we efficiënter werken. Verschillende stoffen gaan dezelfde route dus waar mogelijk kunnen we meerdere stoffen tegelijk aanpakken.'

Vijf aandachtsgebieden staan centraal bij Schone bronnen: gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw, insecticiden in de fruitteelt/boomkwekerij, herbiciden in de akkerbouw, gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door loonwerkers in de maïsteelt, en herbiciden in grasland en de teelt van graszaad en granen. 'Begin 2009 zullen zogenoemde expertmeetings plaatsvinden. We kijken dan hoe emissieroutes lopen, wat er bij de verschillende spelers bekend is, welke projecten er lopen om emissie te verminderen en welke initiatieven nog verder versterkt dienen te worden. De uitkomsten van deze meetings zijn bepalend voor wat we verder concreet kunnen doen.'

Belangrijke rol

Frentz noemt de samenwerking met Telen met Toekomst heel waardevol. 'Dit project heeft een uitgebreid praktijknetwerk opgebouwd met regionale vertegenwoordigers van de partijen die bij Schone bronnen betrokken zijn. Ze beschikken over veel relevante praktijkkennis en kunnen samen met de regionale partijen werken aan de verdere emissiebeperking van gewasbeschermingsmiddelen en de speerpunten zoals die in Schone bronnen geformuleerd zijn. Schone bronnen en Telen met Toekomst versterken elkaar door de resultaten die we delen. Want schoon water is echt belangrijk. We hebben schoon water nodig als drinkwater, maar ook in de landbouw en de industrie. Eigenlijk is schoon water de spil voor onze maatschappij. Dat moeten we waarborgen, ook voor onze kinderen.'

Kansen voor mechanische onkruidbestrijding op klei

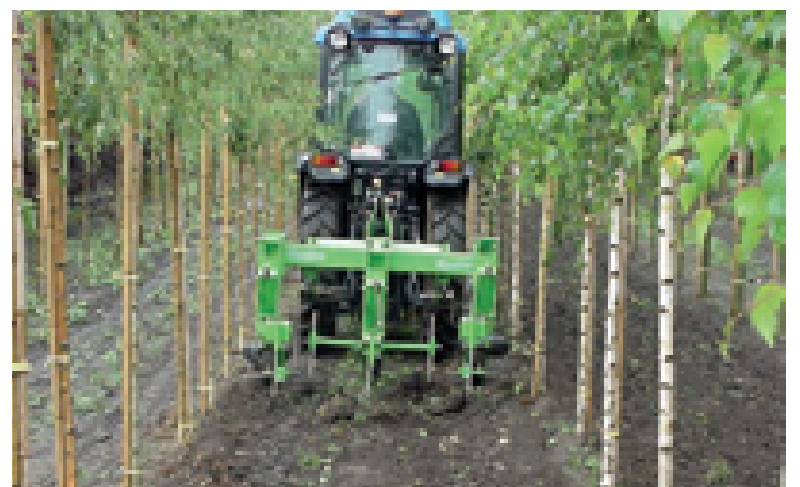
Mechanische onkruidbestrijding op klei is moeilijker dan op een lichtere zandgrond. Toch heeft laanboomkweker Adriaan Schalk hier goede ervaringen mee.

Hij heeft een gewasgeleide schoffel aangeschaft na een jaar experimenteren binnen Telen met toekomst. Afgelopen jaar demonstreerde hij zijn schoffel tijdens een middag over duurzame onkruidbestrijding in Opheusden. De bijeenkomst werd georganiseerd door Kring Opheusden, Studieclub Opheusden en de Cultuurgroep laanbomen samen met Telen met toekomst. De partijen kijken samen naar mechanische onkruidbestrijding en andere vormen van duurzame onkruidbestrijding, omdat een aantal herbiciden zijn weggevalen. Schalk is tot nu toe één van de weinige laanboomkwekers die mechani-

'Staat de machine eenmaal afgesteld dan werkt hij prima'

sche onkruidbestrijding toepast op kleigrond. Volgens hem is het belangrijk dat de machine goed is afgesteld. 'Dit kostte nogal wat tijd, maar staat de machine eenmaal afgesteld dan werkt hij prima.' In natte jaren is mechanische bestrijding moeilijker, desondanks heeft Schalk in 2008 flink bespaard op herbiciden. Schalk kreeg van diverse kwekers uit de regio positieve reacties op de demonstratie, maar weet niet in hoe-

verre deze kwekers ook daadwerkelijk de gewasgeleide schoffel gaan toepassen. 'Wat voor mij telt zijn de goede ervaringen op mijn eigen bedrijf.' Kring Opheusden, Studieclub Opheusden en de cultuurgroep laanbomen verwachten niet dat boomkwekers naar aanleiding van de bijeenkomst in Opheusden in één keer massaal duurzame onkruidbestrijding gaan toepassen. 'Dat zal niet vanzelf gaan. We moeten dit blijven promoten door de mogelijkheden in de praktijk te demonstreren.' De partijen willen dit jaar daarom opnieuw samen met Telen met toekomst nieuwe activiteiten organiseren.

Adriaan Schalk tijdens de demonstratie van zijn gewasgeleide schoffel

Fruittelers aan de slag met puntemissies

De Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO) gaat samen met waterschap Rivierenland, Telen met toekomst en andere partijen werken aan het voorkomen van puntemissie van gewasbeschermingsmiddelen. Een eerste aanzet hiertoe was de themamiddag rondom puntbelasting die op 13 november plaatsvond bij Van Kessel Fruit in Velddriel. Tijdens deze middag werden verschillende innovatieve technieken gedemonstreerd.

‘We hebben in de fruitteelt gewasbeschermingsmiddelen nodig om een goed product te telen. Willen we middelen in de race houden dan moeten we zorgen dat middelen op de plek komen waar ze thuishoren en niet in het milieu of oppervlaktewater’, aldus Frans van Brandenburg voorzitter van NFO Kring Midden-Nederland. Binnen de fruitteeltsector gebruikt men al volop driftarme doppen om emissie te beperken. ‘We vinden het al niet vreemd meer dat we even van de trekker moeten stappen om de spuitdoppen te draaien. Ook puntbelasting vraagt aandacht. We moeten blijven investeren om gewasbeschermingsmiddelen toe te kunnen blijven passen.’ Brandenburg opende de themamiddag door samen met Marc Ravesloot, (sectorcoördinator fruit van Telen met toekomst) een poster te onthullen rondom puntbelasting. De poster

is ontwikkeld door LTO Nederland, Agrodis en het project TOPPS en bevat verschillende tips ter voorkoming van puntbelasting. Het motto is ‘elke druppel telt’. De poster wordt via Agrodisleden verspreid onder boeren en tuinders.

Ton van der Putten van Waterschap

Rivierenland onderstreepte tijdens de themabijeenkomst het belang van een gezamenlijke aanpak van puntemissie, omdat het waterschap nog geregeld te hoge concentraties van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen in het water meet.

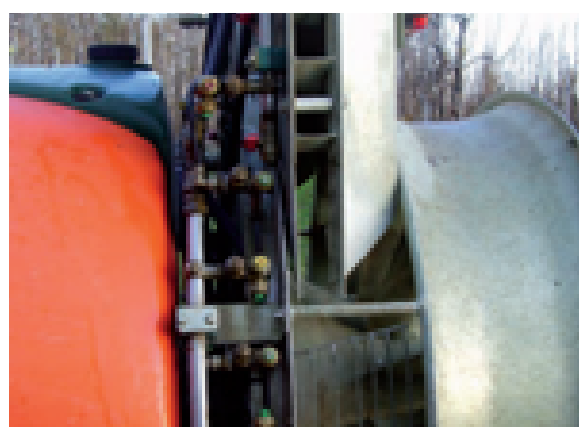
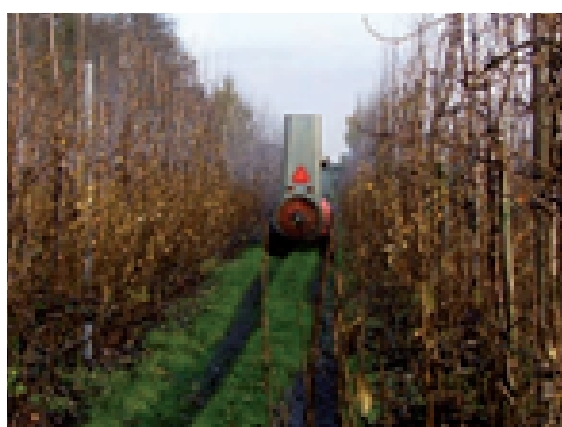
Aan de 75 aanwezige telers en ande-

re geïnteresseerden legde hij uit dat de meetgegevens van het waterschap steeds belangrijker worden bij de herbeoordeling van een toelating. Bij blijvend (te) hoge concentraties van een middel kan het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en bioci-

den (Ctgb) het betreffende middel verbieden.

Innovatieve technieken

Tijdens de themamiddag werden verschillende innovatieve technieken gedemonstreerd om puntemissie van gewasbeschermingsmiddelen te voorkomen. PPO liet zien hoe een biofilter bij de spoelplaats het opgevangen water kan zuiveren. Onderzoekers uit West-Vlaanderen demonstreerden een innovatief spoelsysteem waarmee fruittelers de spuitmachine van binnen kunnen spoelen. Dik van der Linden toonde een boomgaardspuit van Lochman met daarop een extra spuitleiding. Telers kunnen met één druk op de knop in de cabine overschakelen van standaard doppen naar driftarme venturidoppen. Tevens werd een zuiveringsinstallatie gedemonstreerd als een mogelijke oplossing voor het zuiveren van spoel- en transportwater. Zowel NFO als het waterschap zoeken naar passende oplossingen voor deze emissieroute.

‘Gewasbeschermingsmiddelen moeten niet worden toegepast om nalatigheid af te kopen’

André Conijn en Ruud Hoitink

‘Ons doel is een optimale teelt met een kritisch oog naar het gebruik van middelen en meststoffen. Daarnaast willen we toekomstgericht adviseren wat betreft de wet- en regelgeving’, zeggen André Conijn en Ruud Hoitink, bloembollenadviseurs bij toeleverancier Alb. Groot in Schagerbrug. Deze doelstelling lijkt opmerkelijk voor een bedrijf dat zijn inkomsten grotendeels genereert uit de verkoop van gewasbeschermings-

middelen en meststoffen. Volgens Conijn is dit de enige manier om in de toekomst te overleven. ‘Je kunt met middelen niet alle problemen oplossen. Bovendien is de toekomstige toelating van veel middelen erg onzeker. Daar komt nog bij dat maatschappelijke eisen ten aanzien van duurzaamheid steeds belangrijker worden. Het is slechts een kwestie van tijd dat bloembollen ook in het duurzame assortiment van

de supermarkten moeten gaan passen. Toekomstgericht adviseren is dus veel breder dan alleen focussen op het middelengebruik. We kijken samen met de klant naar het bedrijf als geheel. Vanuit die aanpak adviseren we preventieve maatregelen waarmee we problemen zoveel mogelijk kunnen voorkomen’.

Nico Groot werd in 1996 eigenaar van het familiebedrijf. Gelijktijdig kwam André Conijn in dienst als adviseur. Samen bouwden ze het huidige concept van een brede bedrijfsadviesing en verkoop van bedrijfsbenodigdheden uit. Sinds anderhalf jaar versterkt Ruud Hoitink het adviesteam. Het bedrijf is actief in het Noordelijk Zandgebied en West-Friesland in de bollenteelt, vollegrondsgroenteteelt en veehouderij.

Onze klanten waren in eerste instantie terughoudend over een geïntegreerde aanpak van de gewasbescherming, maar langzamerhand is dat aan het veranderen. Inundatie is hiervan een mooi voorbeeld. ‘Dit was bijna niet bespreekbaar’, herinnert Conijn zich, ‘maar het heeft veel voordelen en ik ben dus toch met klanten in gesprek gegaan over de juiste toepassing ervan. Je moet bijvoorbeeld goed weten welke gewassen je wel en niet na inunderen

kunt telen. Nu neemt het inunderen weer toe in het gebied.’ Ook het telen van Tagetes patula (afrikaantjes) voor de teelt van lelies is een maatregel waar de adviseurs van Alb. Groot enthousiast over zijn. Deze aaltjesbestrijdende maatregel hebben ze door de ervaringen van de afgelopen jaren steeds beter in de vingers gekregen. Hun werkwijze vereist veel kennis. ‘Iedereen kan een schema maken voor het middelengebruik, meent Conijn, ‘maar écht het hele bedrijf doorlichten en problemen sig-

‘Maatschappelijke eisen ten aanzien van duurzaamheid worden steeds belangrijker’

naleren en deze in de toekomst zien te voorkomen, dat vergt enorm veel kennis’. De benodigde kennis halen de adviseurs uit onderzoek en vakliteratuur. Ook de samenwerking met Telen met toekomst draagt hieraan bij. Op dit moment ontwikkelt Conijn samen met Telen met toekomst een monitoringsysteem voor plantgoed. ‘Een goede monitoring en duidelijke meetpunten in het bedrijf zijn essentieel, omdat ze inzicht geven in de huidige situatie. Van daaruit kunnen

we aanbevelingen geven voor verbetering’, licht Conijn toe. Een voorbeeld hiervan is het nemen van beschadigingsmonsters. Daarmee krijgen telers inzicht in welke handelingen tijdens de verwerking voor verbetering vatbaar zijn. De kwekers nemen zelf de monsters en worden beoordeeld door de adviseurs. ‘Het is van belang dat kwekers preventieve maatregelen nemen om ziekten en plagen te voorkomen. Gewasbeschermingsmiddelen moeten niet worden toegepast om nalatigheid af te kopen’.

De brede bedrijfsadviesing kost de adviseurs veel tijd en wellicht op korte termijn omzet in gewasbeschermingsmiddelen, maar het levert tevreden klanten op en een duurzame relatie. Het succes van hun aanpak zien zij terug in een groeiend klantenbestand dat bestaat uit zowel grote, middelgrote als kleine bedrijven op zand, zavel en kleigrond. Een mooi bewijs voor de stelling dat een geïntegreerde aanpak van de gewasbescherming mogelijk is voor alle bedrijfstypen.

Samenwerking tussen waterschap en rozentelers werpt vruchten af

Joop van den Nouweland: 'Een uitdaging moet haalbaar zijn om verder te kunnen komen'

Joop van den Nouweland en Theo Cuijpers

In 2002 constateerde het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) dat geen enkel rozenbedrijf binnen het gebied voldeed aan de wettelijke normen voor de recirculatieplicht. Daarom ging het waterschap op zoek naar een manier om samen met de rozenbedrijven de lozingen van nutriënten te verminderen.

Het waterschap organiseerde een bijeenkomst met alle rozentelers. Volgens Theo Cuijpers, beleidsadviseur bij HHSK, waren alle telers het er mee eens dat er nu echt iets moest gebeuren. Na de bijeenkomst waren vijf rozentelers bereid om het waterschap een jaar lang maandelijks op hun bedrijf te laten meten. Cuijpers: 'De telers waren ook nieuwsgierig naar de hoeveelheid meststoffen die ze weggooiden.' Begin 2004, na één jaar intensief meten, bleek dat gemiddeld 500 kg pure stikstof (N) en 120 kg fosfor (P) per hectare te zijn. 'Om dit te visualiseren hebben we zakken kunstmest met die hoeveelheden opgestapeld', vertelt Cuijpers. 'De telers constateerden unaniem dat het zonde was. Toch relativeert Joop van den Nouweland, rozenkweker in het gebied Schieland en de Krimpenerwaard, deze reactie: 'Er is weliswaar een financieel belang, maar dat is uiteindelijk maar heel klein'. Volgens hem speelt er meer: 'Elke tuinder is in feite een natuurliefhebber. De natuur is de basis, maar je bedrijf moet ook draaien. Ik vind dat je rekening

moet houden met de volgende generaties. Vooral de jongere ondernemers vinden het belangrijk dat er voldoende maatschappelijke acceptatie van onze sector is.'

Het HHSK stelde de rozentelers voor om zelf oplossingen te bedenken om de emissies te verlagen.

Het is moeilijk om het project warm te houden bij de rozentelers. 'Momenteel krijgt de gestegen gasprijs alle aandacht'

Cuijpers: 'Wij willen als overheid niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten, terwijl we ze wel willen ondersteunen. Daarom gaven we de telers bijna drie jaar de tijd om zelf oplossingen te bedenken. In de tussentijd deelden we geen boetes uit voor het niet voldoen aan de recirculatieplicht. De afspraken zijn in die tijd

vastgelegd in een convenant tussen LTO Noord en HHSK. Van den Nouweland: 'Je kunt deze aanpak vergelijken met hardlopen. Stel, iemand wil 100 meter lopen in 10 seconden. Dan moet die hardloper wel de mogelijkheid hebben om te trainen. Want sommigen zullen in eerste instantie 12 seconden nodig hebben voor die 100 meter. Een uitdaging moet haalbaar zijn om verder te kunnen komen.' Cuijpers vult aan: 'In plaats van eenzijdige normen te stellen en dan te zeggen 'zoek het maar uit', vonden wij het beter de normen te baseren op wat haalbaar was.' We hielden rekening met de verschillende bedrijfssituaties. Het is de kunst om met de normering aan te sluiten bij wat de teler zelf denkt te kunnen bereiken.'

In 2006 is bij circa 30 rozenbedrijven de emissie gemeten. Hieruit bleek dat 1/3 van de rozentelers onder de 50 kg stikstofemissie zat, 1/3 tussen de 50 en 150 kg en 1/3 boven de 150 kg. Met alle telers is besproken wat de redenen waren voor deze verschillen. Vaak lag daar dezelfde proble-

matiek aan ten grondslag. Door deze informatie met elkaar te delen, leerde men ook van elkaar. Het waterschap heeft toen met de telers afgesproken dat ze vanaf dat moment zouden handhaven op een emissienorm die voor de grote groep haalbaar was. Er zou niet meer gekeken worden naar de wetgeving voor de recirculatieplicht.

Binnen Glami is vastgesteld dat voor 2010 voor de rozenteelt een emissienorm van 250 kg stikstof per hectare moet gaan gelden. Op landelijk niveau voldoet 70% van de bedrijven aan deze norm. Volgens Van den Nouweland zou voor het beheersgebied van HHSK zelfs een norm van 150 kg haalbaar zijn, omdat de telers hier al een stuk verder zijn. Hij geeft aan dat het voor een teler overigens lastig is om te weten wat hij nu precies loost. 'Het is vaak niet eens onwil. Ook onkunde speelt een rol. Daarom is die samenwerking tussen waterschap en telers zo belangrijk, want die technische informatie en kennis heeft het waterschap wel!'

De samenwerking tussen de rozentelers en het HHSK heeft dus zijn vruchten afgeworpen. De relatie die een waterschap met telers opbouwt, is cruciaal. Inmiddels kijken alle waterschappen in Nederland naar emissies in plaats van naar de recirculatieplicht. De handhavers van de waterschappen krijgen nu een opleiding waarin ze op een andere manier leren kijken naar de bedrijven die ze moeten controleren.

Volgens Van den Nouweland en Cuijpers is het moeilijk om het project warm te houden bij de rozentelers. 'Momenteel krijgt de gestegen gasprijs alle aandacht', stelt Van den Nouweland. 'Het nadenken over – en investeren in – langetermijnzaken is een luxe.' Hij denkt dat bijeenkomsten van LTO Groeiservice een goede manier kunnen zijn om dit onderwerp onder de aandacht te brengen bij grotere groepen telers. Je kunt een onderwerp als emissie dan onderdeel maken van een programma met andere, voor de korte termijn, relevante onderwerpen. 'Als je dan een half uurtje over emissie praat, zal er bij veel telers een lampje gaan branden', verwacht hij. 'Alleen al vanwege hun verantwoordelijkheidsgevoel voor de omgeving.'

DE WOUDSE DROOGMAKERIJ

Telen met toekomst gelooft in een aanpak waarbij waterschappen samen met telers en andere partijen zoeken naar nieuwe oplossingen voor waterkwaliteitsknelpunten. Momenteel werken in het Polderproject de Woudse Droogmakerij Hoogheemraadschap van Delfland, LTO Glaskracht, Agrodiss en Telen met toekomst samen aan het terugdringen van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen naar het water.

Over Telen met toekomst

Telen met toekomst werkt aan duurzame oplossingen voor gewasbescherming en bemesting in de open teelten. Nieuwe kennis wordt ontwikkeld en bestaande kennis praktijkrijp gemaakt. Samen met landbouworganisaties, adviseurs uit de gewasbeschermingshandel, producenten van gewasbeschermingsmiddelen, waterschappen en andere partijen brengt Telen met toekomst haalbare en effectieve technieken onder de aandacht van telers en loonwerkers. Telen met toekomst wordt uitgevoerd door PPO en DLV Plant in opdracht van het ministerie van LNV.

Meer informatie:
Thijmen Huiskamp,
0320 29 11 11 of
thijmen.huiskamp@wur.nl.

Tekst Wilco Dorresteyn, Stefanie de Kool, Joke Kranenberg, Nora de Rijk, Ellen Beerling, Frank Wijnands

Redactie en coördinatie
Conny van Iperen

Ontwerp en opmaak Proforma, ontwerpers en adviseurs | BNO
Drukwerk Grafisch Centrum Horst